

DRUŠTVO BOLNIKOV S KRVNIMI BOLEZNIMI SLOVENIJE

**SIMPTOMI IN ZNAKI
NAJPOGOSTEJŠIH KRVNIH BOLEZNI IN STANJ**
Kaj morate vedeti o bolezni, za katero ste zboleli?

LIMFOMI IN DRUGE LIMFOPROLIFERATIVNE BOLEZNI KLL, NHL, DVCBL

UVOD

Jožica Filipčič,
predsednica društva

Društvo bolnikov s krvnimi boleznimi Slovenije

Poslanstvo Društva bolnikov s krvnimi boleznimi Slovenije je med drugim tudi ozaveščanje in izobraževanje bolnikov. V času soočanja z boleznijo je pomembno, da zdravniku znamo povedati, s katerimi simptomi in znaki se soočamo. Simptomi krvnih bolezni so mnogokrat primerljivi s tistimi, ki jih poznamo pri gripi, prehladu in podobnih obolenjih. Zato je pomembno, da simptome in znake prepoznamo čim prej in čim bolje in tako po svojih močeh največ pripomoremo k čim zgodnejšemu odkrivanju in zdravljenju rakavih krvnih bolezni.

V Društvu bolnikov s krvnimi boleznimi Slovenije smo vodnik za bolnike o simptomih in znakih za najpogostejše krvne bolezni in stanja prvič izdali v letu 2021. Strokovni urednik specialist hematolog Enver Melkić, dr. med., je v uvodu zapisal: »V današnjem času, ko imajo mnogi možnost hitrega dostopa do številnih informacij preko interneta, je pomembno, da lahko bolnik tudi doma dostopa do preverjene in strnjene informacije o svoji bolezni. Tudi na ta način bi lahko zdravniku pri usmerjenem spraševanju v ambulantni podal tiste ključne podatke, ki poleg diagnostičnih testov pomembno pripomorejo pri odločanju glede začetka in odziva na zdravljenje. Takšno sodelovanje med zdravnikom in bolnikom je ključno.« Prvemu natisu vodnika za bolnike »Simptomi in znaki najpogostejših krvnih bolezni in stanj« je leta 2023 zaradi velikega povpraševanja sledil ponatis celote, vnaprej pa nameravamo izdajati tudi posebne natise (separate) vsebin o simptomih in znakih po posameznih krvnih boleznih. Zahvaljujemo se **Miheli Šajn, dr. med.**, za pripravo strokovnega prispevka o simptomih in znakih **limfomov in drugih limfoproliferativnih bolezni**, ki ga objavljamo v tej knjižici. Celotna vsebina vodnika za bolnike »Simptomi in znaki najpogostejših krvnih bolezni in stanj« je v digitalni obliki dostopna na društveni spletni strani: <http://www.drustvo-bkb.si/publikacije/vodniki-za-bolnike>.

LIMFOMI IN DRUGE LIMFOPROLIFERATIVNE BOLEZNI

Mihela Šajn, dr. med.

Klinični oddelek za hematologijo, Univerzitetni klinični center Ljubljana

Krvne bolezni, ki so posledica nekontrolirane rasti rakavih celic limfocitne vrste, imenujemo limfoproliferativne bolezni. Vzrok za rakavo preobrazbo celic večinoma ni znan. V redkih primerih je lahko sprožitelj virusna okužba, vendar je v tem primeru nujno potrebna še prisotnost kakega drugega dejavnika, ki nagiba k rakavosti, npr. pomanjkljiv imunski odziv ali prisotnost avtoimunske bolezni.

V tem poglavju se bomo osredotočili na ne-Hodgkinove limfome. Ločimo ne-Hodgkinove limfome s počasnim naravnim potekom, to so indolentni ali nizkomaligni limfomi in ne-Hodgkinove limfome s hitrim potekom, ki jih imenujemo agresivni ali visokomalignimi limfomi. Med nizkomalignimi limfomi so najpogostejši kronična limfocitna levkemija, folikularni limfom histološke stopnje I in II, limfoplazmatični limfom in limfom obrobni celic vranice. Večinoma imajo tudi brez zdravljenja počasen potek z dolгим preživetjem in bolniku vrsto let ne povzročajo nobenih težav. Med visokomalignimi limfomi je najpogostejši difuzni velikocelični B-limfom. Bolniki s to boleznijo imajo nezdravljeni kratko preživetje, zato je praviloma nujno zdraviti že ob ugotovitvi bolezni.

Kronična limfocitna levkemija (KLL)

Bolezen najpogosteje odkrijemo naključno ob pregledu krvi, pri katerem ugotovimo povečano število limfocitov, ki so podvrsta belih krvničk. Tako tudi postavimo diagnozo. Večina bolnikov v začetku nima težav, kar pomeni, da so asimptomatski. Približno tretjina jih nikoli v življenju ne potrebuje zdravljenja, preostale pričnemo zdraviti z napredovanjem bolezni, ki se kaže z značilnimi simptomi in zapleti. Najhujši zaplet je

Richterjeva transformacija oz. preobrazba v visoko maligni difuzni velikocelični B-limfom.

Najpogostejši simptomi so t. i. B simptomi, ki jih občuti 5–10 % bolnikov:

- izrazita utrujenost,
- nočno potenje,
- povišana telesna temperatura nad 38 °C brez dokazane okužbe, ki traja več kot dva tedna,
- nenamerna izguba telesne teže več kot 10 % v zadnjih šestih mesecih.

Najpogostejši znaki so:

- povečane bezgavke v 50–90 % primerov,
- povečana vranica v 25–55 %,
- povečana jetra v 15–25 %.

Povečane bezgavke ob pregledu tipamo na vratu, v pazduhah in dimljah. Opazimo jih v samo enem ali večih področjih naenkrat. Lahko so povečane samo na otip, ali pa tako velike, da jih vidimo že na daleč. Občasno se lahko več bezgavk na istem anatomske mestu združi in tvori velike limfoidne mase, ki jim rečemo konglomerati. Po navadi so čvrste, zaobljene, prosto gibljive in neboleče. Povečane bezgavke lahko izginejo same od sebe, ali vztrajajo in se večajo skozi daljše obdobje.

Kot pri povečanih bezgavkah, je povečana vranica, ki jo tipamo ob globokem vdihu pod levim rebrnim lokom, običajno neboleča, ima oster rob in gladko trdno površino. Za KLL ni značilna ekstremno povečana vranica, ki sega čez popek, kot je to pri visokomalignih limfomih, zato veljajo hitra sitost ali sposobnost zaužitja le majhnih obrokov hrane ter bolečina zaradi infarkta vranice za nenavadne predstavitve bolezni.

Jetra so običajno le rahlo povečana, od 2 do 6 cm pod desnim rebrnim lokom. Tudi slednja so neboleča na otip in čvrsta z gladko površino.

Maligne limfatične celice lahko zaidejo v kateri koli nelimfatični organ, vendar je slednje razmeroma redko. Zaradi enostavnosti pregleda limfoidno tkivo najpogosteje opazimo na koži. Kožna prizadetost je značilna za 5 % bolnikov. Najpogosteje so rdečkasto-vijolične lezije prisotne na obrazu. Diagnozo potrdimo z biopsijo.

Bolniki s KLL nagibajo k motnjam imunosti, kar se kaže s pogostimi okužbami in avtoimunskimi zapleti:

- hemolitična anemija (bledica ali rumenica kože, utrujenost, pospešen srčni utrip, težka sapa, otekanje nog),
- imunska trombocitopenija (droben pikčast rdeč izpuščaj po golenih (petehije), krvavitev iz sluznic nosu, prebavil, sečil),
- čista aplazija rdečih krvnih celic (simptomi razen rumenice enaki kot pri hemolitični anemiji),
- pretirane reakcije na pike žuželk (zlasti na pike komarjev).

Bolniki s KLL imajo trikrat povečano tveganje za nastanek sekundarnih rakavih obolenj, kot so rak pljuč, prebavil in predvsem kože (tako melanomski kot nemelanomski).

Drugi indolentni neHodgkinovi limfomi (NHL)

Večina bolnikov poišče pomoč zaradi povečanih obodnih bezgavk. Najpogostejše si bolnik sam zatipa bezgavke na vratu, v pazduhah in dimljah. Te so večinoma čvrste, elastične, neboleče in so dobro premakljive od podlage. Okolna koža ni pordela in ni toplejša. V nasprotju s KLL je povečano število limfocitov v krvi značilno za napredovalo bolezen. Diagnozo NHL postavimo z biopsijo prizadete bezgavke.

Kot pri bolnikih s KLL, so najpogostejši simptomi, ki jih ob napredovanju bolezni občutijo bolniki, B simptomi, najpogostejši znaki pa povečane bezgavke, vranica in jetra (glej podpoglavje KLL).

Povečane neboleče bezgavke na vratu, v pazduhah in dimljah otipamo oz. že s prostim očesom vidimo pri več kot 70 % bolnikov z NHL. Prizadeto je lahko tudi limfatično tkivo v področju nebnic in prebavil. Z ustreznimi slikovnimi preiskavami, npr. ultrazvok trebuha, CT trebuha in prsnega koša, lahko ugotovimo tudi pogosto povečane bezgavke v trebuhu in nekoliko redkeje v prsnem košu. Povečane bezgavke v trebuhu bolnikom ne povzročajo težav, razen če so zelo velike. V tem primeru lahko s pritiskom privedejo do zapore katerega izmed organov, ki se nahajajo v trebušni votlini. Po drugi strani povečane bezgavke v prsnem košu večkrat pripeljejo do zapletov, ki resno ogrožajo bolnikovo zdravstveno stanje. To so sindrom zgornje vene cave, prisotnost tekočine v pljučih in srčni ovojnici, kar se kaže s težko sapo, hitrim dihanjem, piskanjem, kašljanjem krvi, nizkim krvnim tlakom, otekanjem obraza in okončin.

Zaradi povečane vranice, ki ob napredovanju bolezni sega tudi čez popek, bolniki pogosto navajajo tiščanje po levi strani trebuha in občutek hitre sitosti zaradi pritiska na želodec.

Pri manj kot tretjini bolnikov limfomske celice prizadenejo nelimfatično tkivo, najpogosteje je to prebavni trakt in na drugem mestu koža. V tem primeru bolezen imenujemo ekstrapnodalni NHL. Prizadetost drugih organov, kot so testisi, kosti in centralni živčni sistem, je bolj značilna za visokomaligne NHL.

Zaradi infiltracije kostnega mozga z limfomskimi celicami se ob napredovanju lahko pojavi odpoved njegovega delovanja. Bolniki postanejo slabokrvni, v krvni sliki zaznamo znižano število vseh krvničk. Ob tem bolniki občutijo utrujenost, težko sapo, pospešen srčni utrip, pojavi se bledica kože, modrice, krvavitve iz sluznic nosu, prebavil in sečil ter pogoste okužbe.

Difuzni velikocelični b-limfom (DVCBL)

Ta agresivni visokomaligni limfom s hitrim napredovanjem je s 30 % pojavnostjo najpogostejši NHL. Bezgavke in drugi prizadeti organi se hitro pojavijo in večajo, zato ima večina bolnikov ob ugotovitvi že razširjeno bolezen in zato tudi izražene B simptome (glej podpoglavje KLL). Poleg bezgavk bolezni prizadene tudi druge organe, kot so želodec, osrednje živčevje, črevo, jetra, testisi, žleze slinavke in pljuča. Začetek bolezni s prizadetostjo kostnega mozga in krvi je redek. Diagnozo postavimo z biopsijo bezgavke ali tkiva prizadetega organa. Zaradi agresivnega poteka bolezni je praviloma nujno takoj pričeti z zdravljenjem s kemoterapijo.

PRISTOPNA IZJAVA

Želim postati član
Društva bolnikov s krvnimi boleznimi Slovenije

Ime in priimek

Datum rojstva

Naslov stalnega bivališča (ulica, hišna številka, poštna številka in kraj)

Telefon doma

Mobilni telefon

E-pošta

Status (označi): ☐ dijak ☐ študent ☐ zaposlen ☐ upokojen

Izobrazba (neobvezno)

Pristopam kot (označi): ☐ bolnik ☐ sorodnik ☐ poklicno ☐ ostalo

Diagnoza (označi – neobvezno):

☐ Akutna levkemija ☐ Kronična levkemija ☐ Limfom ☐ Diseminirani plazmocitom ☐ MDS ☐ Anemija

Ostale krvne bolezni (vpiši – neobvezno)

S to izjavo pristopam v Društvo bolnikov s krvnimi boleznimi Slovenije in dovoljujem uporabo svojih (otrokovih) osebnih podatkov pri vodenju evidenc, obveščanju o novostih in dejavnostih društva ter objavo fotografij z dogodkov društva na spletni strani in društvenih omrežjih. Hkrati se zavezujem, da bom spoštoval pravila društva in deloval v korist le tega.

Osebnostne podatke bo društvo hranilo v času trajanja članstva, obdelovalo v skladu z navedenimi nameni in veljavno Splošno uredbo Evropske komisije o varstvu osebnih podatkov EU 2016/679 (GDPR) in Zakonom o varstvu osebnih podatkov (ZVOP-1), ter jih ne bo posredovalo tretji osebi.

Soglasje za obdelavo osebnih podatkov lahko kadarkoli prekličete z odstopno izjavo društvu. Preklic privolitve ne vpliva na zakonitost obdelave podatkov pred preklicem.

Datum pristopa

Lastnoročni podpis

* Zakoniti zastopnik

* Če se v društvo včlani mladoletna oseba do dopolnjenega 7. leta starosti ali oseba, ki nima poslovne sposobnosti, podpiše pristopno izjavo njen zakoniti zastopnik. Za osebo od 7. do dopolnjenega 15. leta starosti mora zakoniti zastopnik pred njenim vstopom v društvo podati pisno izjavo. Član društva ne more biti samo otrok ali mladoletnik, temveč vsaj eden od staršev.

Izpolnjeno pristopno izjavo pošljite na naslov:

Društvo bolnikov s krvnimi boleznimi Slovenije, Slovenska cesta 30, 1234 Mengeš

ali skenirano na E-naslov: **info@drustvo-bkb.si**

**Društvo bolnikov
s krvnimi boleznimi Slovenije**

... že od leta 1995

Društvo bolnikov s krvnimi boleznimi Slovenije

Jožica Filipčič, predsednica društva

Društvo bolnikov s krvnimi boleznimi Slovenije deluje od leta 1995. Z odločbo Ministrstva za zdravje Republike Slovenije je leta 2002 pridobilo status društva, ki deluje v javnem interesu na področju javnega zdravstvenega varstva, leta 2006 pa status humanitarnega društva kroničnih bolnikov. Društvo danes povezuje okoli 600 članic in članov iz vse Slovenije: bolnikov s področja krvnih bolezni ter njihovih svojcev in prijateljev, zdravstvenega osebja in podpornikov.

Poslanstvo društva je usmerjeno v bolnika, v podporo njegovim potrebam in v krepitev odnosa »bolnik – zdravnik«, ki je eden najpomembnejših pogojev uspešnega zdravljenja. Ob takem poslanstvu društvo sledi viziji nenehnega nadgrajevanja VSESLOVENSKE MREŽE ZA POVEZOVANJE, PODPORO IN OZAVEŠČANJE BOLNIKOV S KRVNIMI BOLEZNIMI.

Društvo bolnikov s krvnimi boleznimi Slovenije je 2022 dobilo novo vodstvo s predsednico Jožico Filipčič, podpredsednikom Gorazdom Koletnikom, tajnico Alenko Rak, blagajničarko Uršo Ulaga ter člani izvršnega odbora Ksenijo Vogrin, dr. Jožetom Uhanom in zdravnikom Enverjem Melkičem, dr. med., specialistom hematologom iz KOH UKC Ljubljana.

Društvo bolnikov s krvnimi boleznimi Slovenije izvaja programe, med katerimi so najpomembnejši in najobsežnejši:

1. Preventivni socialni program z zdraviliškim ali fizioterapevtskim zdravljenjem ter organizacijo strokovnih predavanj, izobraževanj ter druženj
2. Program »Bolnik – bolniku« – psihološka pomoč in podpora
3. Program izdajanja publikacij in informiranja
4. Program mednarodnega sodelovanja
5. Program ozaveščanja ob Dnevu redkih bolezni
6. Program spodbujanja zdravega življenjskega sloga
7. Program ozaveščanja ob Dnevu krvnih bolezni

DRUŠTVO BOLNIKOV S KRVNIMI BOLEZNIMI SLOVENIJE

Slovenska cesta 30, 1234 Mengeš, Slovenija • Telefon: **041 649 735** predsednica • **051 493 680** tajnica

Elektronski naslov: info@drustvo-bkb.si • Spletna stran: www.drustvo-bkb.si

Facebook stran: www.facebook.com/drustvoBKB

LinkedIn: www.linkedin.com/company/drustvo-bkb • Instagram: www.instagram.com/drustvobkb/

S SOFINANCIRANJEM

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE

